

Broedvogelinventarisatie

Pastorsweijers en

Visvijvers Bergeijk

1993

Samenstelling: Tom Heijnen
Uitgave: Vogelwerkgroep De Kempen, Veldhoven
November 1993

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
2.	Werkwijze	3
	2.1 Medewerkers	3
	2.2 Veldwerk en interpretatie	3
	2.3 Tekortkomingen	4
	2.4 Bezoekdata en -tijden	5
3.	Resultaten	7
	3.1 Broedvogels	7
	3.2 Niet-broedvogels	9
	3.3 Zoogdieren.....	11
4.	Broedvogels tot 1993	12
5.	Bespreking van de resultaten	17
	5.1 De broedvogels in 1993.....	17
	5.2 Veranderingen in de broedvogelstand.....	17
	5.3 Niet-broedvogels	18
	5.4 Aanbevelingen voor het beheer.....	18

Bijlage: Verspreidingskaarten van broedvogels in 1993

1. Inleiding

In 1992 zijn de Pastoorsweijers en Visvijvers te Bergeijk aangekocht door Natuurmonumenten. Daarmee is een belangrijke stap gezet in de richting van een op de natuur gericht beheer van deze gebieden. Om dit beheer gestalte te kunnen geven heeft Natuurmonumenten gegevens nodig en daarom werd de Vogelwerkgroep De Kempen verzocht om in 1993 een inventarisatie van de broedvogels uit te voeren. Dit rapport geeft de resultaten hiervan weer.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de gehanteerde werkwijze wat betreft het veldwerk en de interpretatie van de gegevens. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van de inventarisatie in tabelvorm weergegeven (verspreidingskaarten zijn opgenomen in de bijlage). In hoofdstuk 4 zijn gegevens van schaarse broedvogelsoorten uit de jaren voorafgaand aan 1993 weergegeven. In hoofdstuk 5 worden de resultaten besproken, waarbij een aantal suggesties voor het beheer worden gegeven.

2. Werkwijze

2.1 Medewerkers

De inventarisatie is uitgevoerd door een enthousiaste telgroep bestaande uit de volgende leden van Vogelwerkgroep De Kempen: Marco Bakermans, Mart v.d. Broek, Toon Brugman, Tom Heijnen, Bert Verspaandonk en Jan Wouters. Op deze plaats wil ik iedereen hartelijk danken voor zijn medewerking!

2.2 Veldwerk en interpretatie

Het gebied werd verdeeld in drie deelgebieden, de Pastoorsweijers, de Visvijvers, en de populierenlaan grenzend aan de oostzijde van de Visvijvers dat geen eigendom van Natuurmonumenten is. Deze deelgebieden werden te voet grondig doorkruist, rekening houdend met de maximale afstand waarover vogels gehoord kunnen worden. Bij het inventariseren van Kleine Karekieten op de Visvijvers werd de "maak wat herrie en ik zing" methode gebruikt: door bij alle rietkragen om de 20-40 meter wat herrie te maken (bijv. uitbundig ritselen met riet) worden deze vogels enorm gestimuleerd en het aantal registraties van zingende vogels neemt daardoor met een faktor 1,5 tot 2 toe! Voor het overige werden geen speciale technieken of hulpmiddelen gehanteerd.

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Alle mogelijke broedvogels werden op veldkaarten met schaal 1:2.500 (Pastoorsweijers en Visvijvers) en 1:10.000 (Populierenlaan) ingetekend en na afloop van het telseizoen per soort uitgewerkt. Hoewel niet alle bezoeken gelijkmatig over het seizoen verdeeld zijn en maart-bezoeken grotendeels ontbreken, lijkt de inventarisatie het meest op de BMP-methode van SOVON.

Bij de interpretatie van de waarnemingen zijn de nieuwste SOVON criteria gehanteerd (zie *Handleiding SOVON broedvogel onderzoek, uitgave 1993*). Daarbij worden eerst alle waarnemingen geclusterd tot groepjes; waarnemingen die elkaar uitsluiten, d.w.z. die met zekerheid op verschillende paren, exemplaren of territoria betrekking hebben, vormen de basis om tot verschillende groepjes te komen. Vervolgens wordt per soort gekeken hoeveel geldige bezoeken er geweest zijn (een geldig bezoek is een bezoek in die tijd van het jaar waarin de soort aanwezig is). In een tabel kan opgezocht worden welke waarnemingen meegeteld mogen worden (bij de ene soort alleen zangposten, bij een andere ook losse vogels, etc.), hoeveel waarnemingen er in een groepje vereist zijn (hetgeen afhankelijk is van het aantal geldige bezoeken) en hoeveel hiervan binnen de zogenaamde datumgrenzen moeten liggen. De groepjes die aan deze criteria voldoen worden kortweg broedparen genoemd.

2.3 Tekortkomingen

Hiervoor werd al gesignaleerd dat het aantal maart-bezoeken vrijwel nihil is. Daardoor is het mogelijk dat broedparen gemist zijn van vroege zangers als Heggemus en Grote Lijster. Zowel op de Pastoorsweijers als de Visvijvers werd geen gebruik gemaakt van geluidsreproductie met een cassette-recorder. Normaal gesproken is gebruik van een recorder bij een gering aantal bezoeken noodzakelijk om bijvoorbeeld Waterrallen en Blauwborsten naar behoren te inventariseren, maar in ons geval wordt dit gekompenseerd door het grote aantal bezoeken in april, mei en juni.

Een lastig te inventariseren groep vogels zijn de eenden. Het aantal vogels dat aanwezig is - ook binnen de datumgrenzen - kan procentueel gezien enorm variëren, vooral bij de Kuifeend. Vrouwtjes met jongen worden naar verhouding maar weinig gezien (maar dit ligt ook aan het heimelijke gedrag en niet alle paren brengen jongen groot) en het zoeken van nesten is te arbeidsintensief en te verstorend. Kortom, de genoemde aantallen geven niet meer dan een indicatie van het aantal broedparen, en bij de Kuifeend bestaat de indruk dat het aantal paren, dat volgens de SOVON criteria is bepaald, te hoog is.

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

2.4 Bezoekdata en -tijden

Hieronder is aangegeven op welke dagen en tijdstippen de drie deelgebieden in 1993 onderzocht werden. De weersomstandigheden waren gelukkig steeds goed tot zeer goed. In totaal is er 57 uren geïnventariseerd.

Gebiedsdeel	Datum	Tijd	Opmerkingen
Pastoorsweijers	04-04	07:05 - 09:10	
	15-04	15:45 - 16:15	inkompleet bezoek
	25-04	05:50 - 08:00	
	09-05	05:20 - 07:50	
	24-05	05:05 - 08:45	
	08-06	04:45 - 08:10	
	22-06	04:35 - 08:45	
	12-07	20:05 - 20:40	inkompleet bezoek
	totaal 8 bezoeken, 19 uren		
Visvijvers Bergeijk	29-03	14:00 - 16:00	
	04-04	09:25 - 10:35	inkompleet bezoek
	11-04	06:30 - 08:45	
	12-04	11:00 - 12:00	inkompleet bezoek
	25-04	08:15 - 09:00	inkompleet bezoek
	27-04	06:40 - 09:15	
	09-05	07:55 - 09:00	inkompleet bezoek
	11-05	06:45 - 09:15	
	30-05	12:00 - 15:00	
	05-06	04:45 - 07:15	
	17-06	09:00 - 11:30	
	19-06	05:30 - 08:00	
	05-07	20:45 - 22:10	inkompleet bezoek
	12-07	20:40 - 21:30	inkompleet bezoek
29-07	19:45 - 21:30		
	totaal 15 bezoeken, 28 uren		
Populierenlaan	04-04	07:05 - 09:25	
	11-04	06:30 - 07:30	
	27-04	05:45 - 06:40	
	11-05	05:30 - 06:45	
	05-06	07:00 - 08:00	
	17-06	09:45 - 10:30	
	19-06	04:30 - 05:30	
	08-07	09:00 - 10:30	
	totaal 8 bezoeken, 10 uren		

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Overzicht van het onderzochte gebied

3. Resultaten

3.1 Broedvogels

De resultaten van de broedvogelinventarisatie in 1993 zijn weergegeven in de onderstaande tabel, waarin het aantal broedparen is weergegeven, onderverdeeld naar Pastoorsweijers (Pw.), Visvijvers Bergeijk (Vv.) en de Populierenlaan (Pl.). Verspreidingskaarten van de meeste soorten zijn opgenomen in de bijlage. m. = mannetje(s), v. = vrouwtje(s).

Soort	Pw.	Vv.	Pl.	Totaal	Opmerkingen
Dodaars	1	10	-	11	waarvan tenminste 4 paren met jongen
Fuut	1	7	-	8	waarvan op de visvijvers 6 paren met resp. 1, 1-2, 2, 3, 3 en 4 jongen (eerste broedsels)
Woudaapje	-	2	-	2	30 mei 1 m., 5 juni 2 m., 19 juni 2 m., 5 juli 1 m. en 1 v. of juv, 12 juli 2 m.
Knobbelzwaan	-	1	-	1	nest op dijkje; 5 jongen, voor het eerst gezien op 5 juni en half september nog steeds compleet
Krakeend	-	1	-	1	
Wilde Eend	3	15-20	1	19-24	van circa 15 paren zijn vrouwtjes met jongen waargenomen (3 op de Pw., circa 11 op de Vv. en 1 in een sloot langs de Pl.)
Slobeend	-	3	-	3	binnen de datumgrenzen tot maximaal 8 mannetjes (27 april); geen jongen gezien
Tafeleend	-	4	-	4	binnen de datumgrenzen tot maximaal 6 mannetjes (5 juni); van 2 paren zijn vrouwtjes met jongen gezien
Kuifeend	-	18	-	18	dit is het aantal volgens de SOVON criteria, maar de waargenomen aantallen binnen de datumgrenzen varieerden aanzienlijk: 30 mei 31 m. 18 v., 5 juni 32 m. 17 v., 17 juni 9 m. 6 v., 19 juni 19 m. 8 v.; van 4-6 paren zijn vrouwtjes met jongen gezien

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Soort	Pw.	Vv.	Pl.	Totaal	Opmerkingen
Buizerd	-	-	-	-	broedgeval (jongen gehoord) aan de rand van de Pw.
Fazant	1	1	2	4	
Waterral	-	2	-	2	
Waterhoen	6	12	-	18	
Meerkoet	5	24	-	29	
Scholekster	-	-	-	-	broedgeval (jongen) aan de rand van de Vv.
Holenduif	3	-	1	4	
Houtduif	4	6	5	15	
Tortelduif	3	-	1	4	
Koekoek	1	-	2	3	
Groene Specht	1	-	1	2	
Zwarte Specht	-	-	1	1	plus 1 aan de rand bij Pw.
Grote Bonte Specht	5	2	2	9	
Kleine Bonte Specht	1	-	-	1	roepende vogel op 25 april
Witte Kwikstaart	-	1	-	1	
Winterkoning	27	15	15	57	
Heggemus	6	9	7	22	
Roodborst	12	8	2	22	
Nachtegaal	2	-	-	2	
Blauwborst	-	6	-	6	
Gekraagde Roodstaart	3	1	-	4	
Merel	13	10	7	30	
Zanglijster	4	-	2	6	
Grote Lijster	-	1	-	1	
Bosrietzanger	3	1	-	4	
Kleine Karekiet	23	79	1	103	
Spotvogel	3	2	9	14	
Grasmus	-	-	4	4	
Tuinfluit	17	11	15	43	
Zwartkop	19	7	10	36	
Fluiter	-	-	-	-	zangpost op 9 mei aan de rand van de Pw.
Tjiftjaf	17	17	13	47	
Fitis	11	5	1	17	
Grauwe Vliegenvanger	2	-	2	4	
Goudhaantje	1	1	-	2	
Staartmees	4	5	2	11	
Matkop	6	4	-	10	
Kuifmees	4	2	-	6	

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Soort	Pw.	Vv.	Pl.	Totaal	Opmerkingen
Zwarte Mees	1	1	-	2	
Pimpelmees	12	6	3	21	
Koolmees	20	8	6	34	
Boomkruiper	7	3	7	17	
Wielewaal	2	-	2	4	
Zwarte Kraai	1	-	3	4	
Spreeuw	2	1	9	12	
Vink	21	11	12	44	
Geelgors	2	-	-	2	plus 1 aan de rand van de Pw.
Rietgors	2	9	-	11	
<hr/>					
Aantal paren	282	332	148	762	
Aantal soorten	42	41	31	54	

3.2 Niet-broedvogels

In de hierna volgende tabel zijn de wat interessantere niet-broedvogels opgenomen, die tijdens de inventarisatie in 1993 werden gezien. Een betere term zou overigens niet-broedende vogelindividuen zijn. De tabel geeft namelijk niet alleen de waarnemingen weer van vogels die niet in het gebied broeden, maar ook waarnemingen van vogels die betrekking hebben op doortrek (bijv. Blauwborst op Pastoorsweijers) of tenminste gedeeltelijk op doortrek (bijv. grote aantallen Kuifeenden in mei), terwijl de soort ook als broedvogel in het gebied voorkomt. Voor afkortingen zie bij broedvogels.

Soort	Datum	Aantal	Plaats	Opmerkingen
Aalscholver	25-04	2 onv.	Vv.	
	09-05	2	Vv.	
	05-07	1	Vv.	
Blauwe Reiger	29-03	3	Vv.	
	04-04	2	Vv.	
	05-07	2	Vv.	
	29-07	3	Vv.	
Krakeend	29-03	2 m. 1 v.	Vv.	
	04-04	5 m. 5 v.	Vv.	
	11-04	6 m. 5 v.	Vv.	
	15-04	3 m. 2 v.	Pw.	
	25-04	2 m. 2 v.	Vv.	
	27-04	4 m. 1 v.	Vv.	
	09-05	3 m. 2 v.	Vv.	
11-05	3 m. 4 v.	Vv.		

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Soort	Datum	Aantal	Plaats	Opmerkingen
Wintertaling	29-03	2 m. 2 v.	Vv.	
	04-04	2 m. 2 v.	Vv.	
	04-04	1 m.	Pw.	
	11-04	1 m.	Vv.	
	27-04	1 m.	Vv.	
Slobeend	29-03	16 m. 22 v.	Vv.	
	04-04	ca 50	Vv.	
	11-04	18 m. 16 v.	Vv.	
Tafeleend	29-03	8 m. 11 v.	Vv.	
	04-04	8 m. 8 v.	Vv.	
	11-04	5 m. 4 v.	Vv.	
	25-04	4 m. 4 v.	Vv.	
	27-04	2 m. 2 v.	Vv.	
	09-05	4 m. 3 v.	Vv.	
	11-05	10 m. 10 v.	Vv.	
Kuifeend	29-03	10 m. 17 v.	Vv.	
	04-04	ca 40 ex	Vv.	
	11-04	18 m. 16 v.	Vv.	
	25-04	20 m. 18 v.	Vv.	
	27-04	28 m. 22 v.	Vv.	
	09-05	37 m. 26 v.	Vv.	
	11-05	37 m. 28 v.	Vv.	
	30-05	31 m. 18 v.	Vv.	
	05-06	32 m. 17 v.	Vv.	
	19-06	19 m. 8 v.	Vv.	
Buizerd	30-05	1	Vv.	
Bruine Kiekendief	09-05	1 v.	Vv.	opvliegend; overnacht? overvliegend
	11-05	1 v.	Vv.	
Sperwer	11-04	1 m.	Vv.	
	30-05	1 v.	Vv.	
Boomvalk	30-05	2	Vv.	
	05-06	2	Vv.	
	17-06	1-2	Vv.	
	19-06	1	Vv.	
Torenvalk	11-04	1 m.	Pl.	
	25-04	1	Pw.	
	30-05	1 v.	Vv.	
Waterral	05-04	1 m.	Pw.	roepend
Regenwulp	04-04	> 2	Pw.	overvliegend
Witgatje	04-04	1	Pw.	overvliegend
Kleine Mantelmeeuw	19-06	9	Vv.	overvliegend

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Soort	Datum	Aantal	Plaats	Opmerkingen
IJsvogel	04-04	1	Pw.	
	25-04	1	Pw.	langs Beekloop
	09-05	1	Vv.	met vis
	11-05	1	Vv.	met vis
	05-06	1	Vv.	
	19-06	1	Vv.	
	22-06	1	Pw.	langs Beekloop
	05-07	1	Vv.	
	12-07	1	Pw.	
			1-2	Vv.
	29-07	1	Vv.	
Boerenwaluw	04-04	2	Vv.	1e waarneming
Oeverwaluw	05-07	c 5	Vv.	
Witte Kwikstaart	05-07	+	Vv.	slaapplaats
Kramsvogel	11-04	c 16	Pl.	
Blauwborst	05-04	1	Pw.	zingend
Fluiter	25-04	2	Pw.	zingend
Spreeuw	05-06	2-4000	Vv.	slaapplaats
	19-06	100-den	Vv.	slaapplaats
	05-07	+	Vv.	slaapplaats
	12-07	100-den	Vv.	slaapplaats

3.3 Zoogdieren

De volgende zoogdieren werden tijdens de inventarisatie waargenomen:

Soort	Datum	Aantal	Plaats
Ree	04-04	1	Pw.
	27-04	1	Pl.
	09-05	1	Pw.
Haas	27-04	1	Pl.
Bunzing	27-04	1	Pl.
Egel	27-04	1	Pl.

4. Broedvogels tot 1993

In het verleden is het gebied, en dan met name de visvijvers, regelmatig bezocht door vogelaars. Dat was vooral het geval in de jaren 1974-1977 in het kader van het SOVON atlasproject voor broedvogels, in 1982 toen een provinciale telling van broedgevallen van fuutachtigen en eenden werd uitgevoerd door het Samenwerkingsverband van Oost-Brabantse Vogelwerkgroepen (SOV), en vanaf 1987 ten behoeve van het Bijzondere Soorten Projekt (BSP-broedvogels) van SOVON. De resultaten van deze inventarisaties, aangevuld met overige waarnemingen, zijn voor wat betreft de schaarsere soorten in de onderstaande tabel samengevat. Daarbij dient men zich te realiseren dat de inventarisatie-intensiteit destijds aanzienlijk geringer was dan in 1993 het geval is geweest. De aantallen moeten derhalve - met name bij zangvogels en nachtsoorten als Waterral en Woudaapje - als minima beschouwd worden. Waar mogelijk werden de BSP interpretatie-kriteria gehanteerd. Ter vergelijking zijn de aantallen in 1993 eveneens opgenomen.

Symbolen:

- = wel onderzocht maar niet vastgesteld
- + = aanwezig, aantal onbekend.
- blanko = niet onderzocht (onbekend)

Soort	Jaar	Pw.	Vv.	Opmerkingen
Dodaars	1952	2	2	
	1974-76	-	1	
	1977	1	2	
	1979		>1	
	1981	1	2	
	1987	-	2	
	1988	1	1	
	1989	2	3-4	
	1990	1	3	
	1991		+	
	1992	-	7	
	1993		1	10
Fuut	1950		3	
	1977	0-1	1-2	
	1978	1		
	1979		0-1	
	1981	-	2	
	1987	-	2	
	1988	-	2	

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Soort	Jaar	Pw.	Vv.	Opmerkingen
Fuut (vervolg)	1989	1-2	1	
	1990	-	1	
	1991	-	1	
	1992	-	3-4	
	1993	1	7	
Roerdomp	1976	-	0-1	
	1990	-	1	
	1993	-	-	
Woudaapje	1946		0-1	12 mei 1 ex
	1950		?	gezien in augustus
	1960		?	'waargenomen'
	1963-64		?	'waargenomen'
	1973	1		
	1974	0-1		24 mei 1 mannetje
	1979		0-1	april 1 ex
	1987	1		geen details bekend
	1990		1	broedgeval; 1 ex geslagen door Havik
	1992	0-1	2	regelmatig 2 roepende mannetjes op de Vv.; op 1 juli een roepend mannetje op de Pw.
	1993	-	2	
Knobbelzwaan	1991	-	1	
	1992	-	1	
	1993	-	1	
Zomertaling	1973		0-1	17 juni 1 paar
	1977		0-1	22 en 29 mei 1 mannetje
	1993	-	-	
Krakeend	1992	-	1	
	1993	-	1	
Slobeend	1977	-	0-1	
	1992	-	c 2	
	1993	-	3	

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Soort	Jaar	Pw.	Vv.	Opmerkingen
Tafeleend	1974	2	-	
	1975	-	1	
	1976	-	+	
	1991	-	1	
	1992	-	2	van 1 paar jongen gezien
	1993	-	4	
Kuifeend	1967		0-1	
	1991	-	1	
	1992	-	17	van 11 paren zijn vrouwtjes met jongen gezien!
	1993	-	18	
Waterral	1987	0-1	-	
	1991	1	1	
	1993	-	2	
Kleine Plevier	1976	-	0-1	
	1977	-	1-2	
	1980	-	0-1	
	1987	-	2	
	1989	-	1	
	1990	-	2	
	1993	-	-	
Ijsvogel	1948			5 bewoonde nesten in de gemeente Bergeijk in de omgeving van de Vv. en Pw.
	1951		1	nest, minstens 4 jongen
	1952			'stellig verschillende paren broedend langs de beek'
	1958			broedgeval gemeente Bergeijk
	1963			1-2 broedgevallen gemeente Bergeijk
	1965			broedgeval gemeente Bergeijk; 2 broedsels in dezelfde nestpijp
	1966			2-3 broedgevallen Beekloop en/of visvijvers
	1967			5-6 broedgevallen in het gebied Beekloop-Keunisloop-visvijvers

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Soort	Jaar	Pw.	Vv.	Opmerkingen
IJsvogel (vervolg)	1968			(mogelijk) broedgeval in gemeente Bergeijk
	1970	1		nest in Beekloop-oever
	1971	1		nest in Beekloop-oever
	1972	1		nest in Beekloop-oever, verstoord
	1973	1	1	Vv.: nest in sloot; Pw.: nest in Beekloop-oever, jongen uitgevlogen
	1974	1	1	Vv.: nest in sloot, jongen uitgevlogen; Pw.: nest in Beekloop-oever, eveneens succesvol (5 jongen uitgevlogen)
	1975	1	1	Vv.: nest in sloot, jongen uitgevlogen; Pw.: nest in Beekloop-oever
	1976	1	-	nest in Beekloop-oever
	1977	1	-	nest in Beekloop-oever, niet succesvol
	1978	-	1	nest in sloot, jongen uitgevlogen
	1980	1	-	nest in Beekloop-oever, niet succesvol
	1981	1	-	nest in Beekloop-oever nabij Pw. (Maaijbrug)
	1990			broedgeval in de buurt: voorjaar regelmatig 1 ex Vv., 16 mei 1 adult en 3 juv Vv., 16 jun 1 ex Pw. en 1 ex Vv.
	1992			waarschijnlijk broedgeval in de buurt: 28 juni en 14 en 23 juli 1 ex
	1993	-	-	vermoedelijk broedend in de buurt
Kramsvogel	1976			nest in boomgaard bij De Hutten, op 1 km afstand van de Vv.
	1987	-	1	broedgeval; jongen uitgevlogen
	1988	-	1	nest met eieren in els
	1990	-	1	
	1993	-	-	
Nachttegaal	1978	1	-	
	1982	1	-	
	1993	2	-	

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Soort	Jaar	Pw.	Vv.	Opmerkingen	
Blauwborst	1952		+		
	1976		1-2		
	1977		1		
	1980		1		
	1981	0-1			
	1987	-	1		
	1990	-	4-5		
	1991	-	2		
	1992	1	3		
	1993	-	6		
	Grote Karekiet	1988	-	1	8 t/m 22 mei 1 zingend exemplaar
		1993	-	-	
Grauwe Klauwier	1974	-	1	in juni 2 waarnemingen in braamstruweel aan de zuidoost-rand van de visvijvers	
	1975	-	?	1 waarneming (datum onbekend)	
	1993	-	-		

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

5. Bespreking van de resultaten

5.1 De broedvogels in 1993

De Pastoorsweijers zijn voor water- en moerasvogels nauwelijks interessant. Alleen de Kleine Karekiet komt er in vrij groot aantal voor. De aangrenzende eiken- en elzenpercelen en ruige stukjes zijn daarentegen zeer goed voor vogels. Niet vanwege de aanwezigheid van zeldzame broedvogels - alleen Kleine Bonte Specht, Nachtegaal en Wielewaal zijn in dit opzicht het vermelden waard - maar vanwege de hoge dichtheid van een aantal soorten - Winterkoning, Koolmees en Vink zijn het talrijkst - en van de broedvogelbevolking in zijn totaliteit.

De Visvijvers zijn in regionaal opzicht belangrijk voor water- en moerasvogels, vooral als de geringe oppervlakte in beschouwing wordt genomen. Dodaars, Fuut en Kuifeend komen er in grote dichtheid voor. Krakeend, Slobeend, Tafeleend, Waterral en Blauwborst, schaarse broedvogels in de Kempen, werden eveneens vastgesteld. De meest talrijke soort was de Kleine Karekiet, die in extreem hoge dichtheid in het gebied voorkomt. De grootste verrassing was wederom de aanwezigheid van 2 Woudaapjes-territoria. Deze soort is de laatste decennia zeer sterk achteruitgegaan, niet alleen in de Kempen maar in heel Nederland. In 1988-89 werd de Nederlandse populatie op slechts 20-30 paren geschat en sindsdien is de soort nog verder afgenomen. De zeldzame IJsvogel bezoekt de vijvers regelmatig en broedt waarschijnlijk in de buurt (in de vloeiveiden op de Nederlands/Belgische grens). De dijkjes tussen de vijvers zijn goed voor diverse zangvogels zoals Winterkoning, Heggemus, Merel, Tuinfluiter, Tjiftjaf en Vink.

De populierenlaan bleek onverwacht leuk voor broedvogels te zijn. Soorten als Groene Specht, - Zwarte Specht en Wielewaal, die vrij schaars zijn in Nederland, komen er voor. De talrijkste soorten zijn Winterkoning, Tuinfluiter, Zwartkop, Tjiftjaf en Vink.

5.2 Veranderingen in de broedvogelstand

In 1992 heeft er voor het eerst op de visvijvers geen viskweek meer plaatsgevonden. Dit had voor de vogelstand een aantal opvallende gevolgen. Het aantal Dodaarzen en Futen nam sterk toe en Krakeend, Slobeend en Kuifeend vestigden zich na jaren van afwezigheid. Vooral het aantal Kuifeenden was spectaculair. Het aantal Blauwborsten nam in 1993 eveneens wat toe, maar deze soort vertoont soms aanzienlijke poplatie-schommelingen.

De reden voor de toename van deze soorten lijkt het stoppen van onderhoudswerkzaamheden te zijn. De rust is daardoor toegenomen en de vegetatie op de oevers van de vijvers en de dijkjes heeft vrijelijk kunnen groeien, waardoor onder andere meer nestgelegenheden is ontstaan. Tevens is het toedienen van voedingsstoffen en kalk gestopt. Hierdoor valt een afname van de hoeveelheid vis en andere prooidieren te verwachten. Wellicht is dit een verklaring voor het feit, dat in 1992 aanzienlijk meer Meerkoeten, Waterhoenen en Kuifeenden jongen grootbrachten dan in 1993.

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Veel van de in hoofdstuk 4 genoemde soorten broeden niet jaarlijks in het gebied. Daardoor is het niet mogelijk om uitspraken te doen over een toe- of afname. Een uitzondering is de IJsvogel, die de afgelopen decennia duidelijk is afgenomen. Redenen hiervoor zijn het gebrek aan nestgelegenheid (steile wanden), wellicht ook de afname van bereikbaar voedsel, en de afname van de populatie in de omliggende gebieden waardoor de herbevolking na strenge winters (die de stand kunnen decimeren en voor lokaal uitsterven kunnen zorgen) wordt bemoeilijkt.

5.3 Niet-broedvogels

Naar de aanwezigheid van niet-broedvogels is geen onderzoek gedaan. Vooral de visvijvers worden echter regelmatig buiten het broedseizoen door vogelaars bezocht, met name in het voor- en najaar. Het gebied blijkt niet van zo grote betekenis te zijn voor doortrekkers en overwinteraars. Als de vijvers (gedeeltelijk) droog staan zitten er soms kleine aantallen steltlopers. Af en toe wordt er een Visarend gezien, maar deze soort blijft slechts kort in het gebied aanwezig. IJsvogels worden daarentegen vaak waargenomen. In de maanden mei t/m augustus slapen er Spreeuwen (maximaal enkele duizenden) en Witte Kwikstaarten (maximaal zo'n 100) in de rietkragen.

5.4 Aanbevelingen voor het beheer

Vijvers. Een belangrijk aspect is rust, dat sinds het stoppen van de viskweek aanzienlijk is toegenomen. Eventuele beheerswerkzaamheden dienen derhalve buiten het broedseizoen plaats te vinden, d.w.z. voor maart en na augustus. De zeer beperkte toegankelijkheid van de Pastoorsweijers en de Visvijvers voor het publiek is zonder meer positief.

Voor sommige vogels zijn oude rietkragen van belang (bijv. Grote Karekiet), voor andere juist jonge. Daarom wordt aanbevolen om het riet bij toerbeurt door maaien te verjongen, zodat steeds zowel jong als oud riet beschikbaar is. Voor sommige soorten, zoals het zeldzame Woudaapje en de Roerdomp, is het bovendien belangrijk dat de rietkraag niet te smal is.

Geleidelijke overgangszones van nat naar droog zijn van belang voor soorten als Waterral en Blauwborst. Wellicht kan daartoe een experiment worden opgezet, bijvoorbeeld door een vijver gedeeltelijk te laten "verlanden".

Beheerswerkzaamheden aan de dijken (maaien, kappen) dienen eveneens buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd (voor maart, na augustus). De dichte begroeiing op de dijken van de Visvijvers sinds het stoppen van de kweek is gunstig voor de meeste broedvogels, maar regelmatig maaien en kappen zal extra variatie in vegetatie en broedvogels opleveren. Ook hierbij kan gedacht worden om dit bij toerbeurt uit te voeren.

Van groot belang is dat de vijvers niet dichtgroeien. In het begin kan dit gunstig zijn voor bepaalde vogels (bijv. eenden), maar daarna nivelleert de broedvogelbevolking in zowel soorten als aantallen.

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Het aflaten van de vijvers in de trektijd ten behoeve van vogels (vooral steltlopers) is maar matig interessant omdat de aantallen - zo blijkt uit tellingen - gering zijn. Aflaten in het voorjaar wordt afgeraden omdat dit nadelig is voor de vestiging van broedvogels (tenzij een vijver permant afgelaten is, dan biedt dit geschikte broedmogelijkheden voor Kleine Plevieren). In het najaar moet het aflaten van vijvers niet voor half augustus worden uitgevoerd.

Bos en struweel. De stukjes loofbos en struweel, die vooral rond de Pastoorsweijers te vinden zijn, zijn rijk aan vogels. Specifieke beheersmaatregelen ten behoeve van de vogels lijken niet nodig: "niets doen" is het gunstigste.

Steile wanden. Het onderzochte gebied is al van oudsher bekend als broedgebied voor de zeldzame en fraaie IJsvogel. De laatste jaren zijn evenwel geen broedgevallen meer vastgesteld (wel in de vloeiveiden). Dit komt simpelweg door het gebrek aan nestgelegenheid in de vorm van steile wanden. In potentie kunnen de Visvijvers, Pastoorsweijers en Beekloop 2-4 paren herbergen. Het maken van geschikte nestgelegenheid door het afsteken van oevers of het opwerpen van steile wanden wordt derhalve zeer sterk aanbevolen. Belangrijk is dat hiervoor rustige plekken worden uitgezocht, zodat verstoring door rekreanten (of vee, als hieraan gedacht wordt), hetzij door vermindering van de rust, hetzij door intrappen van de wand, voorkomen kan worden. Vogelwerkgroep De Kempen wil bij het afsteken van oevers of het opwerpen van wanden graag van dienst zijn.

Populierenlaan. Helaas zijn de populierenlaan, vergezeld door braamstruwelen en ruige vegetaties, en de tussenliggende landbouwgronden niet in eigendom van een natuurbeschermingsinstantie. In combinatie met de Visvijvers kon anders een fraai gebied gekree-eerd worden, waarbij er reële kansen zouden bestaan om de zeldzame Grauwe Klauwier als broedvogel terug te krijgen (een al tientallen jaren bezet broedgebied van deze soort, de vloeiveiden op de Belgisch-Nederlandse grens, ligt op slechts 1,5-2 km afstand).

- Fout! Onbekende schakeloptie-instructie. -

Bijlage: verspreidingskaarten van broedvogels in 1993